

Μείζον θέμα: Μαίες σε θέσεις Νοσηλευτριών

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Κατανοώντας βαθύτατα το πρόβλημα, που προέκυψε με τις Μαίες που εργάζονται σε οργανικές θέσεις Νοσηλευτριών*, πράξαμε τα παρακάτω:

Με την ομόφωνη γνώμη όλων των Εφετειακών Επιστημονικών Συλλόγων Μαιών-Μαιευτών της χώρας μας ζητήσαμε από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης να λάβει ειδική μέριμνα γι' αυτές τις Μαίες –που στήριξαν τα Νοσοκομεία σε εποχές που δεν υπήρχε επάρκεια πτυχιούχων Νοσηλευτριών– ώστε να μην αδικηθούν κατάφωρα και να κρίνονται και να εξελίσσονται ισότιμα με τις Νοσηλεύτριες σε θέσεις που ήδη κατέχουν, χωρίς να υποχρεούνται να εγγραφούν στην Ε.Ν.Ε., παραμένοντας αποδεδειγμένα στον οικείο τους Σ.Ε.Μ. βάσει πτυχίου και άδειας ασκήσεως επαγγέλματος που διαθέτουν. Θεωρούμε πως η λύση αυτή είναι η καλύτερη δυνατή και κυρίως δεν φέρνει σε αντιπαράθεση τους δύο επιστημονικούς φορείς.

Αναμένομεν...

Για το Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Α
Η Πρόεδρος
ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΜΑΛΦΑ

* Ανάλυση του θέματος θα δημοσιευθεί στο επόμενο τεύχος του "ΕΛΕΥΘΩ".

Το αδίκημα της εγκατάλειψης εγκύου

Γεώργιος Ευσταθόπουλος, Δικηγόρος.

Η οικογένεια, ο γάμος και ιδιαίτερα η μητρότητα αποτελούν θεμέλιο της κοινωνίας και απαραίτητους θεσμούς για τη συντήρηση και προαγωγή της. Η Πολιτεία προστατεύει τους θεσμούς αυτούς, αφού κάθε προσβολή τους ενέχει ηθικοκοινωνική απαξία. Το αδίκημα της εγκατάλειψης εγκύου δεν αποτελεί απλώς παραβίαση των κανόνων ομαλής κοινωνικής συμβίωσης, αλλά συνιστά πράξη με βαρύτατες συνέπειες για τη ζωή και την υγεία της εγκύου.

Κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης η γυναίκα καθίσταται αδύναμη να ανταποκριθεί στις ανάγκες που απαιτεί η κατάστασή της αυτή και χρειάζεται υποστή-

ριξη, ηθική, ψυχολογική, οικονομική. Τη συνδρομή αυτή οφείλει να την παρέχει πέρα από το οικογενειακό της εν γένει περιβάλλον, ιδίως ο σύζυγός της ή σε κάθε άλλη περίπτωση ο πατέρας του τέκνου. Επομένως, ο ποινικός νομοθέτης επεμβαίνει όταν ο υπόχρεος αδιαφορεί και δεν βοηθά την εγκυμονούσα, αξιολογώντας τη συμπεριφορά αυτή ως αξιόποινη.

Η διάταξη του άρθρου 359 του Ποινικού Κώδικα "περί εγκατάλειψης εγκύου", συγκαταλέγεται στο κεφάλαιο των εγκλημάτων σχετικά με το γάμο και την οικογένεια και τιμωρεί όποιον «...εγκαταλείπει σε απορία ή με άλλο τρόπο

αβοήθητη μια γυναίκα, που έμεινε απ' αυτόν έγκυος και που λόγω της εγκυμοσύνης ή του τοκετού της δεν μπορεί να φροντίσει τον εαυτό της...».

Η ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗΣ ΕΓΚΥΟΥ

Φυσικός αυτουργός είναι ο άνδρας που κατέστησε τη γυναίκα έγκυο. Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος και τον καταλογισμό της πράξης σ' αυτόν απαιτείται:

- α) να γνωρίζει ότι κατέστησε μια γυναίκα έγκυο,
- β) να την εγκαταλείψει αβοήθητη γνωρίζοντας ότι αυτή αδυνατεί λόγω της εγκυμοσύνης να μεριμνήσει για τον εαυτό της και
- γ) να έχει τη δυνατότητα προς παροχή της αναγκαίας βοήθειας.

Συνεπώς, ο δράστης πρέπει να γνωρίζει την κατάσταση εγκυμοσύνης και την εξ αυτής αδυναμία της γυναίκας προς αυτόνομη διαβίωση. Σε περίπτωση άγνοιάς του, επειδή η έγκυος τού απέκρυψε ενδεχομένως την εγκυμοσύνη, μένει ατιμώρητος αφού δεν έχει γνώση τού τι απαιτείται απ' αυτόν να πράξει.

Πρόκειται για έγκλημα γνήσιας παραλείψεως. Η παράλειψη συνίσταται στην άρνηση της οφειλόμενης συμπαράστασης του δράστη προς την έγκυο καθ' όλο το χρόνο, που η ίδια αδυνατεί να μεριμνήσει για τον εαυτό της και έχει ως εκ τούτου ανάγκη της πιο πάνω βοήθειας. Παραλείπει, δηλαδή, να την υποστηρίξει ψυχικά και ηθικά και να της παράσχει όποια οικονομική βοήθεια αυτή χρειάζεται, παροχή της οποίας η εκπλήρωση εκ μέρους του αναμένεται από το κοινωνικό σύνολο.

Επίσης, συγκαταλέγεται στα εγκλήματα διάρκειας, επειδή ο χρόνος τέλεσης του εγκλήματος ξεκινά από τη στιγμή που καθίσταται η γυναίκα έγκυος μέχρι την παύση της αδυναμίας της. Επειδή αυτή υφίσταται συνήθως και μετά τον τοκετό, επίμαχος χρόνος τελέσεως του εγκλήματος της εγκατάλειψης θεωρείται κι αυτός. Μόνο η μετά πεντάμηνον από του τοκετού εγκατάλειψη δεν συνιστά το αδίκημα του άρθρου 359 του Π.Κ., εφόσον, όμως, έχει παύσει η αδυναμία της παθούσας. Το αδίκημα διώκεται μόνο κατόπιν εγκλήσεως της παθούσας, εντός 3 μηνών από τη στιγμή που έπαψε να υφίσταται ο κίνδυνος λόγω της αδυναμίας. Συνεπώς, αποκλειστικό δικαίωμα να ζητήσει την τιμωρία του δράστη έχει η παθούσα και όχι συγγενικό ή άλλο πρόσωπο.

Ουσιώδες στοιχείο του εγκλήματος αυτού είναι η εγκατάλειψη της εγκύου σε απορία. Η απορία είναι η κατάσταση εκ της οποίας η έγκυος στερείται των αναγκαίων για τη συντήρησή της οικονομικών μέσων, ενώ συγχρόνως η ίδια αδυνατεί λόγω της εγκυμοσύνης ή του επακολουθήσαντος τοκετού της να εργαστεί και να κερδίσει τα αναγκαία για τη διαβίωσή της. Απορία δεν υφίσταται όταν έχει τη συμπάρσταση και τη βοήθεια άλλων ατόμων από τον οικογενειακό ή φιλικό κύκλο. Τα πρόσωπα αυτά δεν έχουν την ιδιαίτερη νομική υποχρέωση βοήθειας που έχει ο καταστήσας τη γυναίκα έγκυο, παρ' όλα αυτά όμως, με τη δική τους υποστήριξη αποσβένεται ο όποιος κίνδυνος από την εγκατάλειψη.

Επομένως, για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος πρέπει να αποδεικνύεται ότι δεν υπάρχει η δυνατότητα υποστήριξης της με άλλον τρόπο ή να συνάγεται η

αδυναμία της να μεριμνήσει η ίδια για τον εαυτό της από τις κοινωνικές, επαγγελματικές, οικονομικές και οικογενειακές συνθήκες, που επικρατούσαν στην επίμαχη περίοδο.

Η οικονομική βοήθεια την οποία έχει άμεση ανάγκη η έγκυος συνίσταται στην κάλυψη των εξόδων διατροφής της, των εξόδων τοκετού, νοσηλείας και περίθαλψης σε Νοσοκομείο, των αμοιβών ιατρών και μαιών για παρακολούθηση της εξέλιξης της εγκυμοσύνης, των εξόδων για φάρμακα και εξετάσεις πριν και μετά τον τοκετό, συμπεριλαμβανομένου του ενδεχόμενου της μη φυσιολογικής εξέλιξης του τοκετού και επιπλοκών. Σημειώνεται ότι το ύψος της κάλυψης αυτής πρέπει να συνάδει με την εκάστοτε οικονομική δυνατότητα του υπόχρεου.

Είναι αυτονόητο ότι το ύψος των εξόδων για τον τοκετό κυμαίνεται ανάλογα με το είδος της περίθαλψης, αν γίνεται δηλ. σε Ιδιωτικό ή Δημόσιο Νοσοκομείο κλπ. Συνεπώς, ένας χαμηλόμισθος δεν θα μπορούσε να ανταποκριθεί στα έξοδα μιας πολυτελούς ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης.

Με τον όρο «αβοήθητη» νοείται όχι μόνο η οικονομική, αλλά και η ηθική εγκατάλειψη της εγκυμονούσας. Ο καταστήσας τη γυναίκα έγκυο οφείλει να την ενθαρρύνει και να την υποστηρίξει, προκειμένου αυτή να υπομείνει με θάρρος την περιπέτεια στην οποία αυτός την ενέπλεξε.

Με τη λέξη «περιπέτεια» δίνεται έμφαση ιδιαίτερα στην περίπτωση της εξώγαμης κύησης, η οποία μπορεί να εκθέσει ανεπανόρθωτα την έγκυο στο κοινωνικό περιβάλλον και να γίνει κατ' αυτό τον τρόπο δέκτης δυσμενών σχολίων. Πρέπει, δηλαδή, να υπομείνει και

την κοινωνικά επίμεμπτη κατάσταση στην οποία περιήλθε, με δυσμενή πολλές φορές αποτελέσματα, όπως η διαταραχή της ψυχολογικής της κατάστασης με συμπτώματα βαθιάς θλίψης και μελαγχολίας. Τα συναισθήματα αυτά προκαλούν αδόκητο πόνο και μπορεί να έχουν ως συνέπεια απροσδόκητες και δραματικές καταστάσεις, όπως αυτοχειρία, βίαιη διακοπή της εγκυμοσύνης, έντονο στρες, θανάτωση του βρέφους, ψυχοπάθειες κλπ.

ΣΥΡΡΕΟΝΤΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ

Εάν από την εγκατάλειψη επήλθε θάνατος της γυναίκας ή του τέκνου, ή σωματική βλάβη αυτών, τότε συντρέχουν και οι διατάξεις «περί ανθρωποκτονίας ή σωματικών βλαβών» του Ποινικού Κώδικα και οι ποινές, που θα επιβληθούν, είναι πολύ μεγαλύτερες από τη μέχρι ενός έτους φυλάκιση, που επιβάλλεται για το συγκεκριμένο αδίκημα.

Υπάρχουν περιπτώσεις, που η παραβατική συμπεριφορά του δράστη αφορά και τα ακόλουθα αδικήματα:

- **Βιασμός (άρθρο 336 Π.Κ.)**, όπου ο δράστης εξαναγκάζει τη γυναίκα με την απειλή ή τη χρήση σωματικής βίας να έλθει σε συνουσία μαζί του, με αποτέλεσμα να την αφήσει έγκυο και να την εγκαταλείψει.

- **Σωματική βλάβη εμβρύου ή νεογνού (άρθρο 304^α Π.Κ.)**, όπου ο δράστης του εγκλήματος της εγκατάλειψης θεωρείται ότι επενεργεί παρανόμως δια της παραλείψεως να ενεργήσει τα δέοντα για την προστασία της εγκύου, με αποτέλεσμα να προκληθεί βαριά βλάβη στο έμβρυο, όπως παθήσεις του σώματος και της διανοίας του.

• **Έκθεση (άρθρο 306 Π.Κ.)**, όπου ορίζεται ότι όποιος εκθέτει άλλον και έτσι τον καθιστά αβοήθητο, καθώς και όποιος με πρόθεση αφήνει αβοήθητο ένα πρόσωπο που το έχει υπό την προστασία του, ή που έχει υποχρέωση να το διατρέφει και να το περιθάλπει ή να το μεταφέρει, ή ένα πρόσωπο που ο ίδιος το τραυμάτισε υπαίτια, τιμωρείται με βαρύτερες ποινές. Η ποινή που θα εφαρμοστεί για την έκθεση της εγκύου σε κατ' ιδέα συρροή με την εγκατάλειψη –ο δράστης με μια πράξη πραγματώνει περισσότερα αδικήματα ποινικώς κολάσιμα– είναι αυτή της εκθέσεως, αφού και σ' αυτή την περίπτωση το ενδιαφέρον της Πολιτείας για την ποινική δίωξη εξαντλείται με την ποινή του αδικήματος της εκθέσεως.

• **Παραβίαση της υποχρέωσης για διατροφή (άρθρο 358 Π.Κ.)**, όπου ορίζεται ότι τιμωρείται όποιος κακόβουλα παραβιάζει την υποχρέωση διατροφής, που την έχει επιβάλλει ο νόμος και έχει αναγνωρίσει έστω και προσωρινά το Δικαστήριο, με τέτοιο τρόπο ώστε ο δικαιούχος να υποστεί στερήσεις ή να αναγκαστεί να δεχτεί βοήθεια άλλων.

ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών του πατέρα προς την έγκυο γυναίκα, δεν έχουν ως συνέπεια μόνο ποινικές κυρώσεις για το δράστη, αλλά και την αστική του ευθύνη με αντίστοιχη αξίωση αποζημίωσης από την πλευρά της μητέρας. Στο κεφάλαιο του Αστικού Κώδικα των σχέσεων των συζύγων από το γάμο, ρυθμίζεται η κοινή συμβολή στις οικογενειακές ανάγκες. Κάθε σύζυγος έχει την υποχρέωση –με τα πιο πρόσφο-

ρα σ' αυτόν μέσα και ανάλογα με τις δυνατότητές του– να συμβάλει στην αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας. Στις ανάγκες αυτές της οικογένειας είναι φυσικά και η περίοδος της εγκυμοσύνης της γυναίκας, όπου υπάρχουν αυξημένες υποχρεώσεις και ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν.

Σε περίπτωση που ένα τέκνο γεννήθηκε χωρίς γάμο της μητέρας, το Δικαστήριο ύστερα από αίτησή της μπορεί να καταδικάσει τον πατέρα, που αναγνωρίστηκε δικαστικώς, αφενός στην καταβολή των δαπανών του τοκετού και αφετέρου σε διατροφή της μητέρας, εφόσον αυτή αδυνατεί να διατρέψει τον εαυτό της επί δύο μήνες πριν από τον τοκετό και τέσσερις ύστερα απ' αυτόν, ή αν συντρέχουν ειδικές περιστάσεις, το πολύ επί ένα έτος.

ΙΑΤΡΟΙ ΚΑΙ ΜΑΙΕΣ

Στο πλαίσιο των καθηκόντων τους οι ιατροί και οι μαιές μπορεί να γίνουν συγχά δέκτες τέτοιων περιπτώσεων εγκατάλειψης, ή καταγγελιών από πλευράς της εγκυμονούσας ή της οικογένειάς της. Πολλές φορές καλούνται να αντιμετωπίσουν περιστατικά απρόσμενης εξέλιξης ενός τοκετού καθώς και υποτροπές αυτού, που μπορεί να οφείλονται όχι σε φυσικά αίτια, αλλά στο ίδιο το γεγονός της εγκατάλειψης της εγκύου από τον πατέρα, με ό,τι συνέπειες μπορεί να επιφέρει αυτό. Στην πρακτική παρουσιάζονται φαινόμενα, όπως καθυστερημένη εισαγωγή της στο Νοσοκομείο, επιπλοκές που μπορεί να οφείλονται σε κακή έως ανύπαρκτη διατροφή λόγω οικονομικής αδυναμίας, σωματικές κακώσεις και τραυματισμοί επικίν-

δυναί για την υγεία της ίδιας ή του βρέφους, είτε λόγω κακομεταχείρισής της με χρήση βίας, είτε και προκαλούμενοι από την ίδια ως συνέπεια της κακής ψυχολογικής της κατάστασης.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Από πλευράς κρατικής και πολιτειακής εξουσίας επιβάλλεται να ληφθούν ορισμένα μέτρα πρόληψης τέτοιων φαινομένων και υποστήριξης των θυμάτων. Ενδεικτικά αναφέρονται η ορθή σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στα Σχολεία, η ανάδειξη της γυναίκας ως προσωπικότητας και όχι ως σεξουαλικού αντικείμενου πόθου, η ίδρυση ιδρυμάτων και οργανώσεων, που θα μπορούν να προσφέρουν ψυχολογική υποστήριξη και οικονομική βοήθεια στα θύματα αυτών των συμπεριφορών, η ίδρυση ειδικών γραφείων για την ανεύρεση εργασίας και στέγης σε εγκαταλελειμμένες μητέρες, η ειδική ψυχολογική υποστήριξη από κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχιάτρους και παιδοψυχιάτρους, η θέσπιση ευρέων νομοθετικών ρυθμίσεων τόσο για την ασφαλιστική κάλυψη και την παροχή προσωρινής υποστήριξης, όσο και για την επαγγελματική αποκατάσταση της μητέρας και την επιτυχή επανένταξη και δραστηριοποίησή της στο κοινωνικό σύνολο.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Η γυναίκα στο πέρασμα των αιώνων και με διαρκείς αγώνες έχει καταφέρει να κατακτήσει τη χειραφέτησή της, την ισότητα και την επαγγελματική της κατα-

ξίωση στη σημερινή κοινωνία. Είναι ανεξάρτητη οικονομικά και πολύ πιο ισχυρή σε σχέση με το παρελθόν. Όμως, αυτή η εξέλιξη δεν πρέπει και δεν μπορεί να ανατρέψει τη φυσική εξέλιξη της ζωής και το βιολογικό σκοπό και ρόλο της ως μητέρας και “κιβωτού” της ζωής.

Η εγκυμοσύνη την καθιστά αδύναμη να μεριμνήσει για τον εαυτό της, την υποχρεώνει να παραβλέπει για κάποια περίοδο τις επαγγελματικές και όποιες άλλες δραστηριότητές της και την μετατρέπει από αυτοσυντήρητο σε εξαρτημένο άτομο. Η άρνηση παροχής της οφειλόμενης και απαραίτητης βοήθειας αφενός και η εγκατάλειψη αφετέρου, μπορούν, εκτός των άλλων επικίνδυνων συνεπειών για την ίδια και το έμβρυο, να τραυματίσουν ψυχικά και να επηρεάσουν ολόκληρη την υπόλοιπη ζωή αυτής και της οικογένειάς της. Η κοινωνική κατακραυγή, η απομόνωση και η περιθωριοποίηση της γυναίκας μετά από ένα τέτοιο γεγονός, θα μπορούσαν να επιφέρουν τη χαριστική βολή σε μια ήδη βαριά πληγωμένη προσωπικότητα. Η υποστήριξη της εγκύου σε μια τέτοια περίπτωση πρέπει να είναι άμεση και να μην της καταλογίζεται η δυσμενής αυτή κατάσταση ως συνέπεια δικών της λανθασμένων ή ανώριμων επιλογών.

Χρέος όλων μας είναι, είτε στο πλαίσιο των επιστημονικών – επαγγελματικών καθηκόντων μας, είτε ως ενεργοί και ευαίσθητοποιημένοι πολίτες, αφενός μεν να υποστηρίζουμε τα θύματα τέτοιων συμπεριφορών και να τους παρέχουμε την ηθική συμπαράσταση και υποστήριξή μας, αφετέρου δε να επιδιώκουμε τον κοινωνικό και ποινικό κολασμό των δραστών τέτοιων απαξιοτικών συμπεριφορών.